PANYAPAT
ปัญญาพัฒน์

JSDP
Journal of Spatial Development and Policy
https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JSDP/index

Research Article

Political Awareness Leading to Public Political Participation in the area of Sukhothai Provincial Administrative Organization

Wattikhon Khuanching[1*] Theerapol Karnchanakas[1] and Kittiwat Rattanadilok Na Phuket[1]

[1] *Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand*

[*] *Corresponding author. E-mail: wattikhon08@gmail.com*

ABSTRACT

This research article aims to study (1) the levels of political awareness and political participation among citizens; (2) the influence of political awareness on political participation among citizens; and (3) approaches to developing political participation among citizens in the Sukhothai Provincial Administrative Organization area. This study employed a mixed-methods research design. The population consisted of residents aged 18 years and older in the Sukhothai Provincial Administrative Organization area. A simple random sampling method was used to select 384 individuals, while 8 key informants were selected using purposive sampling. The research instruments included questionnaires and interviews. Data were analyzed using means, standard deviations, correlation coefficient analysis, multiple regression analysis, hypothesis testing, and content analysis. The research results revealed that (1) the level of political awareness among citizens was high; (2) the level of political participation among citizens was high; and (3) the correlation between political awareness and political participation among citizens was very high (rxy = .960). Multiple regression analysis of the influence of political awareness (β) showed that the variables related to the interests of the majority (X4), political attitudes (X5), respect for majority opinion (X2), faith in democracy (X1), and justice and equality (X3) could collectively predict 92.10% of the variance in political participation among citizens (R^2 = .921). The hypothesis testing results showed that political awareness had a positive effect on political participation among citizens at the .01 level of statistical significance. (4) Developing political participation among citizens in the Sukhothai Provincial Administrative Organization area requires cooperation from all sectors to promote knowledge of rights, duties, and democratic principles. This includes providing citizens with access to comprehensive political information and enabling free participation, coupled with promoting the critical use of media and digital technology, developing transparent communication systems, and continuously fostering a democratic culture. The goal is to build high-quality and sustainable political participation in the future.

Keywords: Political Awareness, Participation, Citizens

Received: 2 July 2026;
Revised: 10 October 2026;
Accepted: 25 October 2026

© 2026 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy
ISSN: 2985-220X (Online)

การตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

วัทธิกร ขวัญจริง[1*] ธีรพล กาญจนากาศ[1] และ กิตติวัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต[1]

[1] *คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข ประเทศไทย*

* *Corresponding author. E-mail: wattikhon08@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการตื่นตัวทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2) อิทธิพลของการตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ด้วยวิธีบังเอิญ จำนวน 384 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การทดสอบสมการถดถอยพหุคูณ การทดสอบสมมติฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน อยู่ในระดับมาก 2) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ของการตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อยู่ในระดับสูงมาก (r_{xy}=.960) เมื่อทดสอบถดถอยพหุคูณอิทธิพลการตื่นตัวทางการเมือง (β) แสดงว่าตัวแปรด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ (X_4) ด้านทัศนคติทางการเมือง (X_5) ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก (X_2) ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย (X_1) และด้านความยุติธรรมและเสมอภาค (X_3) สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ได้ร้อยละ 92.10 (R^2=.921) และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การตื่นตัวทางการเมืองผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ควรอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิ หน้าที่และหลักประชาธิปไตย พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองอย่างรอบด้านและมีส่วนร่วมอย่างเสรี ควบคู่กับการส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ รวมถึงการพัฒนาระบบสื่อสารที่โปร่งใสและการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีคุณภาพและยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: การตื่นตัวทางการเมือง, การมีส่วนร่วม, ประชาชน

© 2026 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับฐานราก โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างใกล้ชิด ทั้งการเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง การเสนอความคิดเห็น และการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ การมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่เพียงเป็นการใช้สิทธิทางการเมือง แต่ยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาความตระหนักรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเฉพาะการเลือกตั้งท้องถิ่นซึ่งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุด เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนพิจารณานโยบายและวิสัยทัศน์ของผู้สมัครก่อนตัดสินใจเลือกผู้แทน ส่งผลให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย และมีส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตย (เอกชัย พรนิคม, 2563) ซึ่งในอดีตประชาชนไทยมีบทบาทในการปกครองท้องถิ่นค่อนข้างจำกัด แต่การกระจายอำนาจผ่านการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะการเลือกสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนการใช้สิทธิและความเป็นเจ้าของอำนาจของประชาชน อย่างไรก็ตาม หลังการเลือกตั้งเสร็จสิ้น

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมักลดลง เนื่องจากขาดช่องทางและโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคประชาชน ความสนใจต่อการเมืองท้องถิ่นลดน้อยลง และอาจกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน รวมถึงการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาวได้ (พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), 2563) ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน โดยบัญญัติให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การถอดถอนผู้บริหาร การออกเสียงประชามติ และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการท้องถิ่น ดังนั้น การเปิดช่องทางและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นระบบ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน และเป็นกลไกพื้นฐานในการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยของไทยให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืนในระยะยาว (สถาบันพระปกเกล้า, 2562)

การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงคุณภาพของระบอบประชาธิปไตยในสังคม เนื่องจากประชาชนถือเป็นศูนย์กลางของการเมืองการปกครอง การที่ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนเองในกระบวนการทางการเมือง ย่อมส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์และต่อเนื่อง อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการเสริมสร้างความชอบธรรมของอำนาจรัฐและการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย (Dahl, 1989) ในสังคมประชาธิปไตย การตื่นตัวทางการเมืองมิได้จำกัดอยู่เพียงการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการติดตามข่าวสารทางการเมือง การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสาธารณะ การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะในระดับต่าง ๆ (Verba, Schlozman, & Brady, 1995) ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนจึงสะท้อนถึงระดับการพัฒนาทางการเมืองของสังคมนั้น ๆ หากประชาชนขาดความตื่นตัวหรือขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง อาจนำไปสู่ปัญหาการเมืองแบบอำนาจนิยม การทุจริต และการขาดการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ บริบททางการเมืองในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอิทธิพลของเทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ข่าวสารและการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน สื่อดิจิทัลช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเปิดพื้นที่ให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นทางการเมืองได้อย่างกว้างขวาง อย่างไรก็ตาม ข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายและบางครั้งขาดการตรวจสอบ อาจส่งผลต่อความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองของประชาชนทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ (Norris, 2011)

หนึ่งในปัจจัยเชิงโครงสร้างที่นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์และการเมืองการปกครองท้องถิ่นให้ความสำคัญอย่างยิ่ง คือ ทัศนคติของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อระดับการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ ทัศนคติในที่นี้หมายถึงชุดของความเชื่อ ความคิดเห็น ค่านิยม และการรับรู้ของผู้บริหารท้องถิ่นที่มีต่อบทบาทของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การพัฒนาเมือง การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสาธารณะ (โกวิทย์ พวงงาม, 2550) และแนวคิดเรื่องทัศนคติเชิงสถาบันท้องถิ่น (local institutional attitude) สามารถอธิบายผ่านบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างกลไกและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างโปร่งใส การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น การส่งเสริมการสื่อสารสองทางระหว่างผู้บริหารกับประชาชน และการสนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในคณะกรรมการหรือกระบวนการตัดสินใจในระดับพื้นที่ (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2556) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ในบริบทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยยังพบข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ประการแรก ประชาชนจำนวนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนักถึงบทบาทของตนทางการเมือง โดยมองว่าการเมืองท้องถิ่นเป็นหน้าที่ของนักการเมืองหรือข้าราชการ ทำให้การมีส่วนร่วมจำกัดอยู่เพียงการเลือกตั้ง ประการที่สอง กลไกและช่องทางการมีส่วนร่วมที่มีอยู่ยังขาดความต่อเนื่องและประสิทธิผล ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าความคิดเห็นของตนไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม ประการที่สาม ทัศนคติของผู้บริหารและบุคลากรบางส่วนยังไม่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้การสื่อสารเป็นไปในลักษณะทางเดียว และประการสุดท้าย ความเข้มแข็งของเครือข่ายภาคประชาชนและทุนทางสังคมยังมีจำกัด ส่งผลให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงกระบวนการมีส่วนร่วม

ได้ไม่ทั่วถึง (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2554)

จากที่กล่าวมา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญของการกระจายอำนาจและการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับพื้นที่ โดยมุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐ อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่นยังคงมีข้อจำกัดในเชิงวิชาการ โดยเฉพาะหลังการเลือกตั้งที่ประชาชนมักลดบทบาทการมีส่วนร่วมลง สะท้อนถึงช่องว่างระหว่างหลักการประชาธิปไตยกับการปฏิบัติจริงในสังคมไทย และประเด็นสำคัญที่พบ ได้แก่ ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนที่ยังไม่สูงพอ ทำให้การมีส่วนร่วมจำกัดอยู่เพียงการใช้สิทธิเลือกตั้ง ขาดการติดตาม ตรวจสอบ และร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะ นอกจากนี้ ทัศนคติของผู้บริหารและบุคลากรท้องถิ่นบางส่วนยังไม่เอื้อต่อการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ส่งผลต่อความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขณะเดียวกัน กลไกและช่องทางการมีส่วนร่วมที่มีอยู่ยังขาดประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง ไม่สามารถสะท้อนความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาการตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยอย่างเป็นระบบและเชิงประจักษ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการตื่นตัวทางการเมือง และระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

การทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้มีการทบทวนวรรณกรรมดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางการเมือง

การศึกษาการตื่นตัวทางการเมืองจำเป็นต้องพิจารณาทั้งความสนใจต่อกิจการบ้านเมืองและบริบทด้านความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมือง งานของอนุชา พละกุล และคณะ (2565) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในบริบทองค์การบริหารส่วนตำบล โดยครอบคลุมประเด็นการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย การเคารพมติเสียงส่วนมาก ความยุติธรรม และการคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ขณะที่กฤษชพลณ์ บุญครอง และศิวัช ศรีโภคางกุล (2562) ศึกษาความตื่นตัวทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นควบคู่กับทัศนคติทางการเมืองที่มีต่อการเลือกตั้ง งานเหล่านี้จึงใช้ประกอบการอธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตการวิจัยทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย พิจารณาความเชื่อมั่นและการยอมรับคุณค่าของระบอบประชาธิปไตย โดยอนุชา พละกุล และคณะ (2565) ศึกษาความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยในฐานะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางการเมือง ทั้งนี้ ความเชื่อมั่นต่อระบอบประชาธิปไตยควรแยกจากความพึงพอใจต่อรัฐบาลหรือผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่งในช่วงเวลาหนึ่ง

(2) ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก พิจารณาการยอมรับหลักเสียงส่วนมากในการตัดสินใจร่วมกัน โดยคำนึงถึงสิทธิของเสียงส่วนน้อยประกอบด้วย อนุชา พละกุล และคณะ (2565) ระบุประเด็นการตัดสินด้วยเสียงส่วนใหญ่ว่าต้องไม่จำกัดสิทธิขั้นพื้นฐานของเสียงส่วนน้อย จึงมิใช่การยอมรับมติเสียงส่วนมากโดยปราศจากเงื่อนไข

(3) ด้านความยุติธรรมและเสมอภาค พิจารณาการให้ความสำคัญกับความเป็นธรรม การไม่ลำเอียง และความเท่าเทียมของประชาชน โดยอนุชา พละกุล และคณะ (2565) ศึกษาประเด็นความยุติธรรมและอภิปรายเชื่อมโยงกับความเสมอภาค ทั้งนี้ ชื่อด้านในงานต้นฉบับใช้คำว่า “ความยุติธรรม” ส่วนการใช้ชื่อ “ความยุติธรรมและเสมอภาค” เป็นขอบเขตที่กำหนดสำหรับการวิจัยนี้

(4) ด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ พิจารณาการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมในการตัดสินใจทางการเมือง โดยอนุชา พละกุล และคณะ (2565) ศึกษาประเด็นการคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ ซึ่งครอบคลุมการใช้สิทธิเลือกตั้งหรือออกเสียงประชามติโดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ

(5) ด้านทัศนคติทางการเมือง พิจารณาความคิดเห็นและการประเมินของประชาชนต่อประเด็นทางการเมือง โดยงานของกฤษชพลณ์ บุญครอง และศิวัช ศรีโภคางกุล (2562) เป็นตัวอย่างของการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการเลือกตั้งควบคู่กับความตื่นตัวทางการเมือง อย่างไรก็ตาม การศึกษาตัวแปรทั้งสองร่วมกันมิได้หมายความว่าทัศนคติทางการเมืองเป็นองค์ประกอบของการตื่นตัวทางการเมืองโดยอัตโนมัติ

วรรณกรรมข้างต้นแสดงให้เห็นความเกี่ยวข้องของความเชื่อ ค่านิยม และทัศนคติทางการเมืองกับการตื่นตัวของประชาชน ผู้วิจัยจึงนำประเด็นดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็นขอบเขตการตื่นตัวทางการเมืองทั้ง 5 ด้าน และกำหนดเป็นตัวแปรอิสระ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยการจัดกลุ่มนี้เป็นกรอบที่กำหนดสำหรับการวิจัยครั้งนี้จากการพิจารณาวรรณกรรมหลายแหล่งร่วมกัน

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การมีส่วนร่วมทางการเมืองครอบคลุมกิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมเพื่อแสดงเจตจำนงหรือมีบทบาทต่อการตัดสินใจทางการเมืองและกิจการสาธารณะ โดยอาจแสดงออกผ่านการเลือกตั้ง การออกเสียงประชามติ และการเข้าร่วมประชาพิจารณ์ (สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, 2563) ขณะเดียวกัน การศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมและช่องทางการแสดงออกของประชาชน งานของวสันต์ ลิ่มรัตนภัทรกุล และธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ (2558) ศึกษาการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง ส่วนศราวุธ ขันธวิชัย และคณะ (2565) อภิปรายความเกี่ยวข้องระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และธนพล ห้วยหงษ์ทอง และณภัทร ชัยมงคล (2568) ศึกษาการพัฒนาแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชนไทย สำหรับการวิจัยนี้กำหนดขอบเขตการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ด้านสิทธิเสรีภาพทางการเมือง ด้านสังคม เครือข่าย และทุนทางสังคม ด้านวัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคม และด้านเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล โดยใช้วรรณกรรมข้างต้นประกอบการอธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้อง แต่ละด้านมีขอบเขตดังต่อไปนี้

(1) ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง พิจารณาการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2563) จัดการใช้สิทธิเลือกตั้งไว้ในรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบปกติ

(2) ด้านสิทธิ เสรีภาพทางการเมือง ในการวิจัยนี้มุ่งพิจารณาการใช้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การแสดงความคิดเห็นและการเสนอความคิดเห็นต่อกิจการสาธารณะ โดยแยกจากการมีความรู้เกี่ยวกับสิทธิหรือการรับรู้ว่าตนมีเสรีภาพ ซึ่งมิใช่พฤติกรรมการมีส่วนร่วมโดยตัวมันเอง การกำหนดขอบเขตดังกล่าวสอดคล้องกับการพิจารณาสิทธิพื้นฐานควบคู่กับช่องทางการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ปรากฏในงานของสุดารัตน์ สุดสมบูรณ์ (2563)

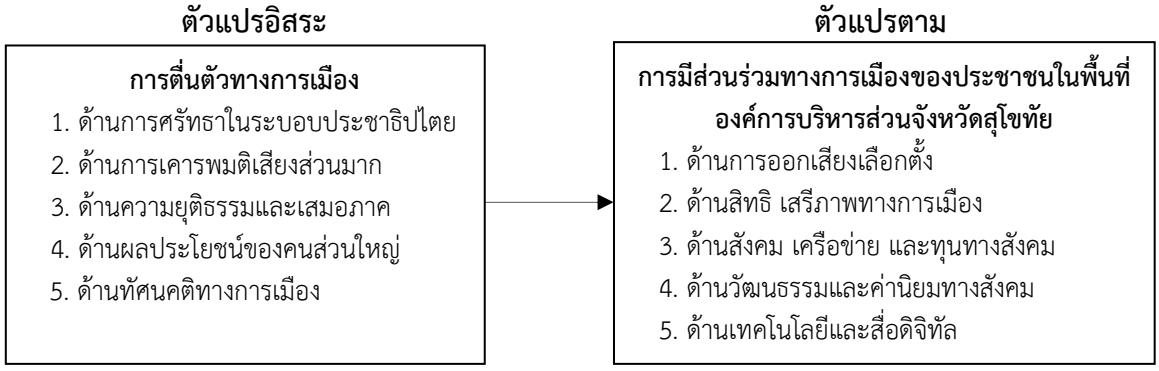
(3) ด้านสังคม เครือข่าย และทุนทางสังคม ในการวิจัยนี้มุ่งพิจารณาการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองหรือกิจการสาธารณะผ่านกลุ่ม องค์กรชุมชน และเครือข่ายของประชาชน งานของวสันต์ ลิ่มรัตนภัทรกุล และธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ (2558) ใช้ประกอบการอธิบายบทบาทของความสัมพันธ์และเครือข่ายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคพลเมือง อย่างไรก็ตาม ต้องแยกการมีเครือข่ายหรือทุนทางสังคมออกจากการใช้ความสัมพันธ์ดังกล่าวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

(4) ด้านวัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคม ในการวิจัยนี้มุ่งพิจารณาการแสดงออกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการรับฟังความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ โดยใช้การอภิปรายเรื่องวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของศราวุธ ขันธวิชัย และคณะ (2565) ประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ การมีค่านิยมหรือทัศนคติทางการเมืองเพียงอย่างเดียวไม่ถือเป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วม จึงต้องระบุการแสดงออกที่ใช้เป็นตัวบ่งชี้ให้ชัดเจน

(5) ด้านเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล ในการวิจัยนี้มุ่งพิจารณาการใช้ช่องทางดิจิทัลเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เช่น การแสดงความคิดเห็นหรือเผยแพร่เนื้อหาทางการเมือง โดยงานพัฒนาแบบวัดของธนพล ห้วยหงษ์ทอง และณภัทร ชัยมงคล (2568) ใช้ประกอบการอธิบายการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ งานดังกล่าวศึกษาในกลุ่มเยาวชนไทย จึงมิใช่หลักฐานยืนยันความเหมาะสมของเครื่องมือสำหรับประชากรในการวิจัยนี้โดยตรง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนสามารถศึกษาได้ผ่านการใช้สิทธิ การเข้าร่วมกิจกรรม และการแสดงออกในบริบททางสังคมและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ประเด็นจากวรรณกรรมข้างต้นเป็นขอบเขตการศึกษาทั้ง 5 ด้าน และกำหนดเป็นตัวแปรตาม โดยมุ่งพิจารณาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในแต่ละด้าน เพื่อใช้ศึกษาความสัมพันธ์กับการตื่นตัวทางการเมืองตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดให้การตื่นตัวทางการเมืองเป็นตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย การเคารพมติเสียงส่วนมาก ความยุติธรรมและเสมอภาค ผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และทัศนคติทางการเมือง ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นตัวแปรตาม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิ เสรีภาพทางการเมือง สังคม เครือข่าย และทุนทางสังคม วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม และเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล โดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ได้แก่ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป จำนวน 482,778 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสุโขทัย, 2568)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่เก็บข้อมูลในแต่ละอำเภอ และเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่พบในพื้นที่และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ จนครบจำนวนที่กำหนด โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้ตารางการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 384 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสุโขทัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เจ้าหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้นำชุมชน สื่อมวลชนท้องถิ่น และประชาชนที่มีบทบาททางการเมืองในพื้นที่ จำนวน 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือทั้งสองประเภทจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย

2.2 การพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเนื้อหา ตลอดจนไปถึงความชัดเจนและการใช้ภาษาที่เหมาะสมของข้อคำถาม นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .963 และนำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลการทดสอบค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามจำนวน 384 ชุดมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจำนวนชุดแบบสอบถามเท่ากับจำนวนกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) แจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างพร้อมอธิบายวิธีการกรอกแบบสอบถามอย่างถูกต้อง รวมถึงชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ผู้ตอบเข้าใจ

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด ระหว่างเดือนเดือนมกราคม ถึง มีนาคม พ.ศ. 2569 เพื่อให้มั่นใจว่าได้แบบสอบถามครบตามจำนวนและตรงตามกำหนดเวลา

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับและนับจำนวนให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่าง หากพบว่าแบบสอบถามฉบับใดไม่ครบถ้วนหรือไม่สมบูรณ์ จะมีการแจกแบบสอบถามทดแทนเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน และจัดเตรียมแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่อไป

3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยจะทำการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการสัมภาษณ์แบบมีเค้าโครงในการซักถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีข้อคำถามสัมภาษณ์ในรูปแบบคำถามปลายเปิด (Open-ended questions) ที่มีคำถามแบบเดียวกันในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีวิธีดำเนินการตามขั้นส่วนดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลและประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจในเนื้อหาที่จะใช้ในการสัมภาษณ์

2) ติดต่อและนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลทราบ พร้อมทั้งจัดเตรียมแบบสัมภาษณ์และศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้ข้อมูล เพื่อปรับวิธีการสื่อสารและใช้ภาษาที่เหมาะสมระหว่างการสัมภาษณ์

3) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแนวคำถามที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยบันทึกข้อมูลลงในแบบสัมภาษณ์ และขออนุญาตบันทึกเสียงเพื่อความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล หลังการสัมภาษณ์ ได้ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้มั่นใจว่าครอบคลุมประเด็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการทดสอบสมมติฐาน

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

1) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมด ทั้งจากการจดบันทึกและการบันทึกเสียง จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยจัดหมวดหมู่และแยกประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2) นำข้อมูลที่จัดแยกเป็นประเด็นแล้วมาเปรียบเทียบคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อมูล ก่อนนำไปวิเคราะห์เชิงลึก

3) ผู้วิจัยตรวจสอบ ข้อมูลแบบสามเส้า โดยเปรียบเทียบผลจากแบบสอบถาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาความสอดคล้องและความแตกต่างของข้อค้นพบเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	$\bar{x}$	*S.D.*	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย	*3.96*	*.659*	มาก	3
2. ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก	*3.82*	*.716*	มาก	5
3. ด้านความยุติธรรมและเสมอภาค	*4.05*	*.581*	มาก	1
4. ด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่	*3.89*	*.796*	มาก	4
5. ด้านทัศนคติทางการเมือง	*4.01*	*.761*	มาก	2
รวม	***3.92***	***.668***	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความยุติธรรมและเสมอภาค รองลงมา คือ ด้านทัศนคติทางการเมือง ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก

2. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย	$\bar{x}$	*S.D.*	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง	*3.91*	*.609*	มาก	3
2. ด้านสิทธิ เสรีภาพทางการเมือง	*3.96*	*.668*	มาก	1
3. ด้านสังคม เครือข่ายและทุนทางสังคม	*3.93*	*.661*	มาก	2
4. ด้านวัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคม	*3.90*	*.551*	มาก	4
5. ด้านเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล	*3.86*	*.675*	มาก	5
รวม	***3.91***	***.597***	**มาก**	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จัดเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสิทธิ เสรีภาพทางการเมือง รองลงมา คือ ด้านสังคม เครือข่ายและทุนทางสังคม ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ด้านวัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคม และอันดับสุดท้าย คือ ด้านเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล

3. อิทธิพลของการตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

3.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนน (Correlation Matrix) เพื่อหาความสัมพันธ์การตื่นตัวทางการเมือง พบว่า ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย เท่ากับ 0.947** 0.956** 0.963** 0.938** และ 0.951** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์การตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

การตื่นตัวทางการเมือง	การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	
	Pearson's Correlation	Sig. (2-tailed)
1. ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย (X_1)	0.947**	0.000
2. ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก (X_2)	0.956**	0.000
3. ด้านความยุติธรรมและเสมอภาค (X_3)	0.963**	0.000
4. ด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ (X_4)	0.938**	0.000
5. ด้านทัศนคติทางการเมือง (X_5)	0.951**	0.000

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลการตื่นตัวทางการเมือง (β) แสดงว่าตัวแปร ด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ (X_4) ด้านทัศนคติทางการเมือง (X_5) ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก (X_2) ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย (X_1) และด้านความยุติธรรมและเสมอภาค (X_3) สามารถร่วมกันพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ในรูปคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .748 .559 .695 .734 และ .470 และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ .238 .228 .214 .197 และ .174 มีอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 92.10 (R^2=.921) และค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ .167 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์การตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE_b	β	t	Sig.
1. ด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ (X_4)	.748	..013	.238	21.852	.000**
2. ด้านทัศนคติทางการเมือง (X_5)	.559	.018	.228	13.153	.000**
3. ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก (X_2)	.695	.025	.214	18.867	.000**
4. ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย (X_1)	.734	.015	.197	21.019	.000**
5. ด้านความยุติธรรมและเสมอภาค (X_3)	.470	..036	.174	10.376	.000**
a=.336, R=.960, R^2=.921, Adj R^2= .921, SEE=.167, F=4474.886, Sig=0.000					

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การตื่นตัวทางการเมือง มีประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย (0.197) ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก (0.214) ด้านความยุติธรรมและเสมอภาค (0.174) ด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ (0.238) และด้านทัศนคติทางการเมือง (0.228) มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยต้องอาศัยทั้งความรู้ ความตระหนักทางการเมือง และการสนับสนุนจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและการบริหารภาครัฐ โดยประชาชนควรศึกษาข้อมูลผู้สมัคร นโยบาย และแนวทางการบริหารงานอย่างรอบด้านก่อนการตัดสินใจเลือกตั้ง เพื่อให้การใช้สิทธิเป็นไปอย่างมีเหตุผลและนำไปสู่การคัดเลือกผู้แทนที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การเปิดพื้นที่และเสรีภาพทางการเมืองให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น รวมกลุ่ม และเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะได้อย่างเสรี ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความตื่นตัวทางการเมืองและเสริมสร้างสังคมประชาธิปไตย ขณะเดียวกัน เครือข่ายชุมชน องค์กรภาคประชาชน และสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร กระตุ้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยควรคำนึงถึงการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลควบคู่กันไป

ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่า การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยและการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการเมืองตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน และชุมชน เป็นรากฐานสำคัญของการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ยั่งยืน ขณะที่เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงข้อมูลและการสื่อสารทางการเมือง แต่ประชาชนจำเป็นต้องมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อและใช้สื่ออย่างรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม ยังพบอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การขาดความรู้ทางการเมือง ความไม่เชื่อมั่นต่อภาครัฐ การเข้าถึงข้อมูลที่ไม่ทั่วถึง และปัญหาข่าวสารที่บิดเบือน ดังนั้น การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืนควรอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคสื่อ และเครือข่ายชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ประชาธิปไตย พัฒนาช่องทางการสื่อสารที่เข้าถึงทุกกลุ่ม และสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคสื่อ และเครือข่ายชุมชน โดยประชาชนควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และหลักประชาธิปไตย

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

จากผลการวิเคราะห์ระดับการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนมีโอกาสที่จะติดตาม ตรวจสอบ หรือแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เมื่อเห็นว่าการดำเนินงานของหน่วยงานท้องถิ่นขาดความยุติธรรมหรือไม่เสมอภาค และมีความยุติธรรมและความเสมอภาคในการบริหารงานท้องถิ่นช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของประชาชนต่อระบบการปกครองและนโยบายของพรรคการเมืองในการหาเสียง ซึ่งสอดคล้องกับ สมนึก สอนเนย และคณะ (2568) พบว่า ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการศึกษาสะท้อนว่า ประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีมีความสนใจ ตระหนักรู้ และให้ความสำคัญต่อบทบาททางการเมืองท้องถิ่นในระดับสูง ส่งผลให้การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงถึงการรับรู้สิทธิหน้าที่พลเมืองและความพร้อมในการมีส่วนร่วมทางประชาธิปไตยท้องถิ่นอย่างชัดเจน ยังสอดคล้องกับ ภัทรานิษฐ์ เกสรสุมล และพระมหาชินกร สุจิตฺโต (2568) พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร โดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดสามลำดับ คือ ด้านการหาเสียง ด้านพรรคการเมือง และด้านนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนเชื่อมั่นว่าระบบและกลไกทางการเมืองในระดับท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจสาธารณะ และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร นโยบาย และการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยได้อย่างเพียงพอและโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับ ธิติวุฒิ หมั่นมี และคณะ (2567) พบว่า การตัดสินใจทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรีนั้น ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจทางการเมืองด้วยการร่วมปฏิเสธกฎหมายเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรมด้วยวาจาที่ไพเราะ อุทิศตนเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐภน ลิมปิเจริญ (2567) พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของประชาชน มีติดตามข่าวสารทางการเมือง ข่าวสารเกี่ยวกับพรรคการเมือง นโยบายพรรคการเมือง กิจกรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสนับสนุนการจัดกิจกรรมทางการเมือง ขับเคลื่อนกิจกรรมทางเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการตื่นตัวทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ผลดังกล่าวสะท้อนว่าประชาชนมีความสนใจติดตามข่าวสาร และตระหนักถึงบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดการแสดงออกผ่านกิจกรรมทางการเมืองในระดับสูง ทั้งการเลือกตั้ง การตรวจสอบภาครัฐ และการมีส่วนร่วมเชิงนโยบาย อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ ณฐมน หมวกฉิม (2568) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ พัฒน์ศิณ สำเริงรัมย์ และตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี (2569) พบว่า ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการจัดตั้งและเป็นสมาชิกกลุ่มการเมือง ด้านบทบาทตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และด้านการชุมนุมทางการเมือง และปัจจัยด้านผลตอบแทนจากกลุ่มทางการเมือง ปัจจัยด้านการดำเนินงานของภาครัฐ และปัจจัยด้านความสำนึกทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) โดยใช้ตัวแปรทุกตัวร่วมกันพยากรณ์อิทธิพลการตื่นตัวทางการเมือง (β) พบว่า ทุกตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ มีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 92.10 (R^2=.921) ผลดังกล่าวสะท้อนว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนเกิดจากการบูรณาการหลายมิติ ทั้งค่านิยมประชาธิปไตย ทัศนคติ การยึดประโยชน์ส่วนรวม และความเชื่อมั่นในความเสมอภาค ส่งผลให้สามารถอธิบายพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง แสดงถึงความสำคัญของการพัฒนาจิตสำนึกทางการเมืองอย่างรอบด้านเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยท้องถิ่น สอดคล้องกับ พระณัฐวุฒิ พันทะลี และคณะ (2568) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านกลุ่มเพื่อนและชุมชน (X2) ด้านสถาบันการศึกษา (X3) และด้านสถาบันสื่อมวลชน (X4) และสอดคล้องกับ ไชยวรรธน์ จันทร์เติบ และคณะ (2569) พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยจำนวน 8 ปัจจัย สามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งได้ร้อยละ 74.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การตื่นตัวทางการเมือง มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.197, 0.214, 0.174, 0.238, และ 0.228 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิจัยสะท้อนว่า การตื่นตัวทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่าสัมประสิทธิ์เชิงบวกทุกด้านชี้ให้เห็นว่า เมื่อประชาชนมีความรู้ ความสนใจ และความตระหนักทางการเมืองเพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตฺติญาโณ) (2567) พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ผลการวิจัยชี้ว่า การพัฒนาอย่างเหมาะสมช่วยเสริมสร้างความรู้ ความตระหนัก และโอกาสทางการเมือง ส่งผลให้

ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับ ภัทรานิษฐ์ เกสรสุมล และพระมหาชินกร สุจิตฺโต (2568) พบว่า มีการตื่นตัวทางการเมืองในการใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะการตื่นตัวทางการเมืองส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักต่อสิทธิหน้าที่ของตนเองมากขึ้น จึงกระตุ้นการตัดสินใจเข้าร่วมใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคสื่อ และเครือข่ายชุมชน โดยประชาชนควรได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และหลักประชาธิปไตย ตลอดจนสามารถศึกษาข้อมูลทางการเมืองอย่างรอบด้านก่อนการตัดสินใจ นอกจากนี้ การเปิดพื้นที่ทางการเมืองอย่างเสรี การส่งเสริมบทบาทของเครือข่ายทางสังคม และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ขณะเดียวกัน ควรมีการพัฒนาระบบการสื่อสารที่โปร่งใส ส่งเสริมการรู้เท่าทันสื่อ และสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคต สอดคล้องกับ ฉัตรชัย เพ็งสุวรรณ์ และคณะ (2569) พบว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังวน ได้แก่ (1) ควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการเลือกตั้งท้องถิ่น (2) ควรส่งเสริมให้มีการเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น (3) ควรส่งเสริมให้มีการปลูกฝังการมีส่วนร่วมทุกระดับ (4) ควรสนับสนุนให้มีการจัดเวทีรับฟังปัญหา และ (5) ควรสนับสนุนให้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น และสอดคล้องกับ วัฒนะ แหลมคม และคณะ (2569) พบว่า ความโปร่งใสด้วยการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงนโยบายและงบประมาณต่อสาธารณะ การรับผิดชอบต่อสังคมต้องพร้อมรับฟังข้อวิจารณ์และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การเคารพสิทธิเสรีภาพและกฎหมายด้วยการให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง การมีระบบตรวจสอบและถ่วงดุลต้องมีระบบการตรวจสอบการทำงานของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเป็นระบบ ปัจจัยที่ได้กล่าวมานี้จะเป็นกรอบในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดเป็นค่านิยมที่ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นไปตามหลักประชาธิปไตย

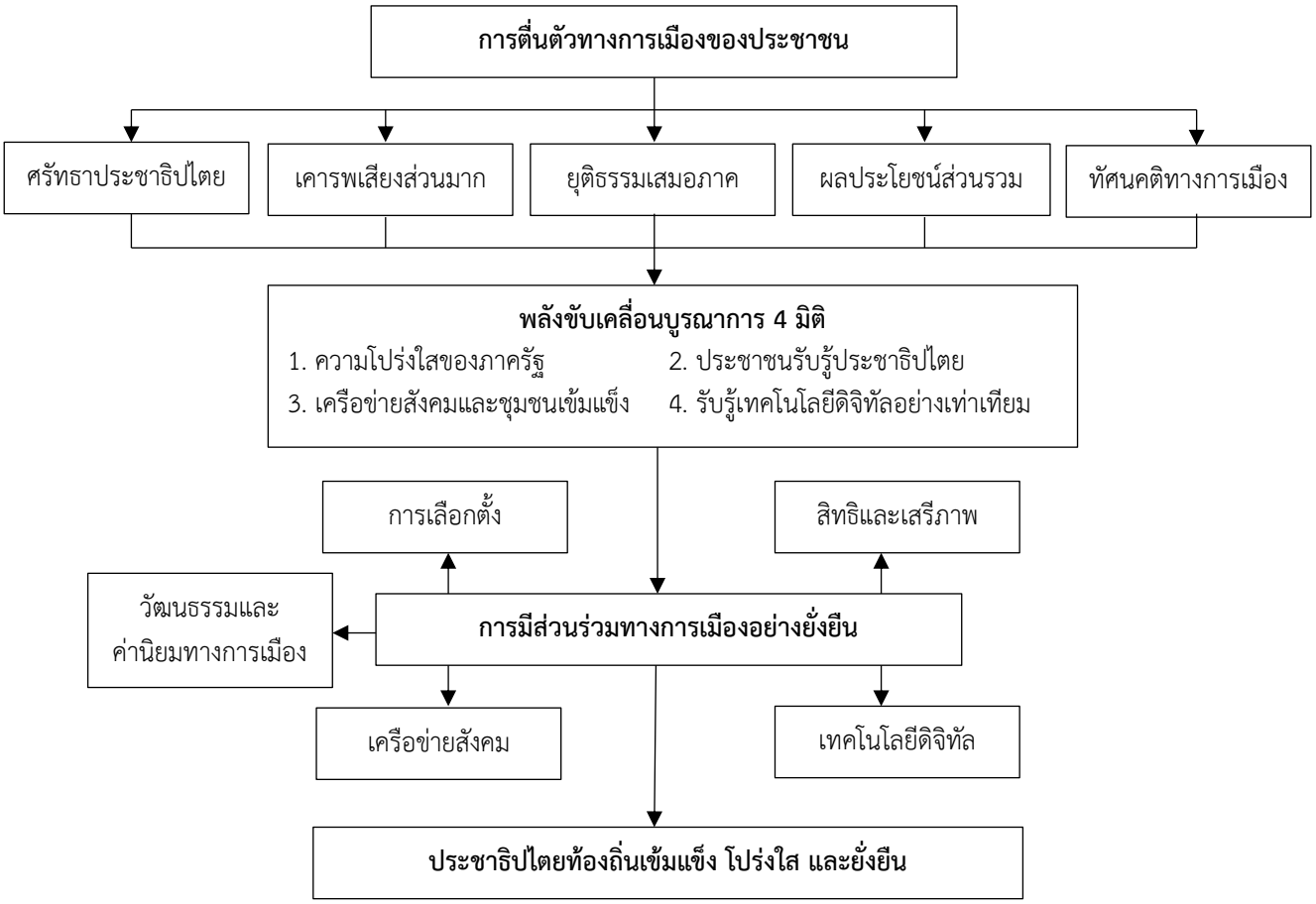
องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สะท้อนอย่างชัดเจนว่า การตื่นตัวทางการเมืองเป็นกลไกหลักเชิงโครงสร้างที่ส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยอย่างมีนัยสำคัญสูง โดยพบว่าประชาชนมีระดับการตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางการเมืองของประชาชนท้องถิ่นที่มีความเข้มแข็งมากขึ้นภายใต้บริบทประชาธิปไตยท้องถิ่น ทั้งนี้ ปัจจัยด้านความยุติธรรมและเสมอภาคเป็นองค์ประกอบสำคัญสูงสุดของการตื่นตัวทางการเมือง สะท้อนว่าประชาชนให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ขณะที่ด้านสิทธิ เสรีภาพทางการเมือง เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเปิดพื้นที่ทางการเมืองอย่างเสรีและปลอดภัยเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์เชิงสถิติยังยืนยันว่า การตื่นตัวทางการเมืองทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย การเคารพมติเสียงส่วนมาก ความยุติธรรมและเสมอภาค ผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และทัศนคติทางการเมือง สามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้สูง ซึ่งถือเป็นข้อค้นพบใหม่ที่สำคัญ โดยเฉพาะผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่เป็นตัวพยากรณ์สูงสุด แสดงว่าประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นเมื่อรับรู้ว่านโยบายสาธารณะตอบสนองประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ยังพบองค์ความรู้ใหม่เพิ่มเติมว่า การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยระบบบูรณาการ 4 พลัง ได้แก่ (1) ภาครัฐที่โปร่งใสและเปิดพื้นที่ (2) ภาคประชาชนที่มีความรู้ประชาธิปไตย (3) เครือข่ายสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง และ (4) เทคโนโลยีดิจิทัลที่ใช้อย่างรู้เท่าทันสื่อ โดยทั้ง 4 พลังนี้จะทำหน้าที่เป็นตัวเสริมสร้างการตื่นตัวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น งานวิจัยนี้ได้นำเสนอโมเดลการพัฒนาการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองเชิงบูรณาการ ซึ่งอธิบายว่า หากประชาชนมีความเชื่อมั่นในประชาธิปไตย เคารพเสียงส่วนรวม ตระหนักถึงความยุติธรรม เห็นประโยชน์ส่วนรวม และมีทัศนคติทางการเมืองที่เหมาะสม ภายใต้การสนับสนุนของเครือข่ายสังคมวัฒนธรรมประชาธิปไตย และเทคโนโลยีดิจิทัล จะส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มแข็ง โปร่งใส และยั่งยืนได้ในระดับท้องถิ่น องค์ความรู้นี้สามารถใช้เป็นกรอบเชิงนโยบายในการพัฒนาประชาธิปไตยฐานรากขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในภาพรวมพบว่า ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยมีระดับการตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับมากทั้งสองด้าน สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีความตระหนักรู้ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในระบอบประชาธิปไตย และพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยด้านการตื่นตัวทางการเมืองที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความยุติธรรมและเสมอภาค รองลงมาคือ ด้านทัศนคติทางการเมือง ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก ตามลำดับ ขณะที่การมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ด้านสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสังคม เครือข่ายและทุนทางสังคม ด้านการออกเสียงเลือกตั้ง ด้านวัฒนธรรมและค่านิยมทางสังคม และด้านเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การตื่นตัวทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทุกองค์ประกอบของการตื่นตัวทางการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะด้านความยุติธรรมและเสมอภาคซึ่งมีความสัมพันธ์สูงที่สุด นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่า ตัวแปรการตื่นตัวทางการเมืองทั้ง 5 ด้าน สามารถร่วมกันพยากรณ์การมีส่วนร่วม

ทางการเมืองได้ร้อยละ 92.10 โดยด้านผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ด้านทัศนคติทางการเมือง ด้านการเคารพมติเสียงส่วนมาก ด้านการศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย และด้านความยุติธรรมและเสมอภาค ตามลำดับ

ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ โดยชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรส่งเสริมการศึกษาข้อมูลทางการเมืองอย่างรอบด้าน การเปิดพื้นที่ทางการเมืองอย่างเสรี การเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตย การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรู้เท่าทัน และการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มแข็ง โปร่งใส และยั่งยืนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัยต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจและค่านิยมประชาธิปไตยแก่ประชาชนทุกกลุ่ม โดยเน้นการสร้างความศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย การเคารพมติเสียงส่วนมาก และการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองเชิงบวก ผ่านกิจกรรมทางวิชาการ เวทีสาธารณะ และหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตน และพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์

1.2 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรยกระดับการบริหารงานตามหลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความเสมอภาค และความรับผิดชอบ โดยมุ่งตอบสนองต่อผลประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นสำคัญ พร้อมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและกระบวนการตัดสินใจอย่างตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบการเมืองท้องถิ่น และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ

1.3 หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพทางการเมืองของประชาชน พร้อมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรภาคประชาสังคม สถานศึกษา และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อเป็นกลไกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับฟังข้อเสนอแนะ และการร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะอย่างต่อเนื่อง

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลและช่องทางสื่อสารสาธารณะที่เข้าถึงได้ง่าย โปร่งใส และครอบคลุมทุกกลุ่มประชาชน ควบคู่กับการส่งเสริมทักษะการรู้เท่าทันสื่อและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรับผิดชอบ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองที่ถูกต้อง มีวิจารณญาณในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้สื่อดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตาม แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทสังคมดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่แตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ระดับการตื่นตัวทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในมิติต่าง ๆ อาทิ การศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย การเคารพมติเสียงส่วนมาก ความยุติธรรม เสมอภาค และสิทธิเสรีภาพทางการเมือง ซึ่งจะช่วยให้สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้เชิงพื้นที่และพัฒนาแนวทางเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรขยายกรอบการวิจัยโดยบูรณาการตัวแปรใหม่ที่มีอิทธิพลต่อการตื่นตัวและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น บทบาทของสื่อดิจิทัล การสื่อสารทางการเมืองออนไลน์ ทุนทางสังคม วัฒนธรรมทางการเมือง และเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อให้สามารถอธิบายพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนได้อย่างครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.3 ควรส่งเสริมการใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยผสานการวิจัยเชิงปริมาณร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการวิเคราะห์เชิงนโยบาย เพื่อให้สามารถอธิบายทั้งระดับความสัมพันธ์เชิงสถิติและมิติด้านความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมของประชาชน

ได้อย่างลึกซึ้ง อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ที่มีความสมบูรณ์และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะได้อย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

กฤษชพลณ์ บุญครอง และ ศิวัช ศรีโภคางกุล. (2562). นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นกับความตื่นตัวทางการเมือง. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 8*(3), 94–119.

โกวิทย์ พวงงาม. (2550). *การปกครองท้องถิ่นไทย: หลักการและมิติใหม่ในอนาคต.* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ฉัตรชัย เพ็งสุวรรณ์, กันตภณ หนูทองแก้ว และ พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร (อะซิ่ม). (2569). การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 9*(1), 488-502.

ไชยวรรธน์ จันทร์เติบ, ธนกฤต โพธิ์เงิน และ วิทยา สุจริตธนารักษ์. (2569). การมีส่วนร่วมทางการเมืองและความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในเขตสายไหมกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 4*(1), 1384-1401.

ณฐมน หมวกฉิม. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการตื่นตัวทางการเมืองกับความเป็นพลเมืองดิจิทัลของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารรัชต์ภาคย์, 19*(64), 297-311.

ณัฐภน ลิมปิเจริญ. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามการรับรู้ของประชาชน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 7*(2), 54–69.

ธนพล ห้วยหงษ์ทอง และ ณภัทร ชัยมงคล. (2568). การพัฒนาแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองบนสื่อสังคมออนไลน์สำหรับเยาวชนไทย. *วารสารครุศาสตร์, 53*(4), 1–14.

ธิติวุฒิ หมั่นมี, เติมศักดิ์ ทองอินทร์ และ สุรพล สุยะพรหม. (2567). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 7*(5), 192–203.

พระครูกิตติญาณวิสิฐ (ธนา กิตฺติญาโณ). (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอ่างทอง. *วารสารวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 6*(2), 103–113.

พระณัฐวุฒิ พันทะลี, พระครูวินัยธร วุฒิไกรอภิรกฺโข, พระเดชานามวงษา, พระมหาชัชวาลจารย์คุณ และ วิญญู เถาถาวงษ์. (2568). การตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยยุครัฐธรรมนูญ 2560 ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์, 5*(1), 221-231.

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา). (2563). การเมืองภาคพลเมือง: การมีส่วนร่วมทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย . *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 3*(2), 67–72.

พัฒน์ศิณ สำเริงรัมย์ และ ตะติยาวัฒน์ สุวรรณศรี. (2569). ปัจจัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์, 2569*(1), 197–206.

ภัทรานิษฐ์ เกสรสุมล และพระมหาชินกร สุจิตฺโต. (2568). การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2566 เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3*(4), 298-320.

วสันต์ ลิ่มรัตนภัทรกุล และ ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2558). รูปแบบการประยุกต์ใช้ทุนทางสังคมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองภาคพลเมือง. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts), 8*(2), 1019–1035.

วัฒนะ แหลมคม, คุณกานต์ ขันคำนันต๊ะ และ พัชรีญา ฟองจันตา. (2569). ความเชื่อมั่น : วัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน. *วารสารชัยภูมิปริทรรศน์, 2569*(1), 1–8.

ศราวุธ ขันธวิชัย, พระมหาคำพันธ์ ปภากโร, พระครูจินดาสารานุกูล และ ศรีอรุณ คำโท. (2565). วัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองไทยในยุคแห่งการเชื่อมโยง. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6*(2), 566–578.

สถาบันพระปกเกล้า. (2562). *ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน.* สืบค้นจาก https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%B5%E0%B8%AA%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%A3%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A1%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%99.

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, ปกป้อง จันวิทย์, ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, ภาวิน ศิริประภานุกูล, ภูมิศรัณย์ ทองเลี่ยมนาค, วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ ศุภณัฏฐ์ ศศิวุฒิวัฒน์. (2556). *การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ* (รายงานฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สมนึก สอนเนย, ไพฑูรย์ โพธิสว่าง, ธนกฤต โพธิ์เงิน, การุณลักษณ์ พหลโยธิน และ ภูนท สลัดทุกข์.(2568). การตื่นตัวทางการเมืองในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3*(3), 409-428.

สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในระบอบประชาธิปไตยไทย. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10* (น. 23–33). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อนุชา พละกุล, พระสมุห์อาคม อาคมธีโร และ ปกรณ์ เนตรขำ. (2565). *การพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี* (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เอกชัย พรนิคม. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเทศบาล ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 3*(2), 1–11.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2554). *การเมืองภาคพลเมือง.* (พิมพ์ครังที่ 3). กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing.* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Dahl, R. A. (1989). *Democracy and its critics*. New Haven: Yale University Press.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Norris, P. (2001). *Digital divide: Civic engagement, information poverty, and the Internet worldwide*. Massachusetts: Cambridge University Press.

Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and equality: Civic voluntarism in American politics*. Massachusetts: Harvard University Press.